

Geografická expertíza – fundament2

special skill, knowledge, or judgment

A.Hynek, 26.11.2015

Pro Z0131 Sustainability - Trvalá udržitelnost

Intro: ppt Reprezentace-realita

A Ekosféra – příroda Země

A - procesní pojetí fyzické geografie, složky a složené prostorovosti, přírodní kapitál Země (geografický obal Země, krajinná sféra v geografickém pojetí, biosféra)

Podnebí a počasí

1. Magnetosféra – magnetické pole Země/vliv Slunce a vliv na život na Zemi, ozonoféra. Struktura a složení atmosféry, troposféra-stratosféra-mezosféra-termosféra-exosféra. Pohyb Země kolem Slunce, ekliptika a sklon zemské osy, den a noc, časová pásma.

Energie v atmosféře - kaskáda toku sluneční energie, radiační bilance.

1.1.Počasí: troposféra, aktivní povrch Země, přenos tepla a vlhkosti, lidské zásahy. Tlakové pole v troposféře - stabilita vzduchu a nestabilita, rozložení tlaku, teploty a srážek, vzduchové hmoty, fronty, typy počasí. Mapy slunečního záření, radiační bilance, tlaku a teploty v lednu a červenci, synoptické systémy a mapy, předpovědi počasí. Místní větry.

1.2.Podnebí: sluneční záření, atmosférická cirkulace, aktivní povrchová vrstva, vzduchové hmoty, fronty, stálé a sezónní proudění vzduchu (pasáty, monzuny, cyklony), Coriolisova síla, změny klimatu, současná klimatická změna. Topoklima na Zemi. Tematické klimatické mapy Země: Alisov, Köppen, Troll-Pfaffen.

2. Vodní planeta: rozložení a oběh vody na Zemi, rovnice vodní bilance

2.1. kontinentální srážky-odtokové režimy, úmoří a povodí,, průtoku výboj, run-off, vodní bilance rovnice. Mapy výšky odtoku a režimů

2.2. řek - povodí a sítě, odvodnění vzor, řeka procesy a režimy, povodně, základní úrovně a tříděné řek. Jezera, mokřady, ústí řek, delty, vlhkých a suchých oblastí

2.3. oceány, moře: biogeochemie, teplota, slanost, hustota, mořský led, sedimenty, pobřeží moře / oceánu, bathymetrie – zonace vod: povrchové, přechodné, hlubinné, oceánské dnové. Vlnění moře / oceánu , cirkulace vod v zónách a mezi zónami, mořské proudy, příliv a odliv, tsunami. Mapy oceánů, oceánografie, oceány - Atlantik, Pacifik, Indický, Arktický, Jižní

3. Tvary zemského povrchu: hypsometrie a bathymetrie, vyvýšeniny-sníženiny-plošiny, jejich velikost/měřítko. Nížiny, pahorkatiny, plošiny a planiny,

- tabule, klenby, pánve/kotliny, podhůří, vysočiny, náhorní vysočiny, pohoří – nízká, středně vysoká a vysoká (hornatiny – velehory). Toporeliéf.
- 3.1. Endogenní procesy – Zemské nitro: kůra, plášť, jádro, geotermální zdroje a toky. Litosféra, litologie - horniny a zeminy, horninový cyklus, zemětřesení a vulkanismus, desková tektonika, okraje desky, kolizní zóny, kratony a orogeny. Geologické a tektonické struktury, morfostruktury, kras.
- 3.2. Exogenní procesy – zóna hypergeneze, zvětrávání, působící činitelé - sluneční záření, zemská gravitace, tekoucí voda, vítr, mráz-sníh-led, organismy a člověk. Morfoskulptury - fluviální, aridní, ledovcové, periglaciální, glaciální. Reliéf jako retranslátor a produkt interakce endogenních a exogenních sil, geomorfologické mapy.
- 3.3. Pobřežní tvary a procesy jejich utváření. Tvary mořského/oceánského dna – šelf, kontinentální svah, pánve, příkopy, hřbety, hory, ostrovy a souostroví, atoly, útesy
4. Půda jako přírodní těleso, pedon a polypedon, pedogenetické faktory, půdotvorné procesy, textura a struktura půdy, půdní agregáty / pedy, půdní horizonty, půdní profil, půdní pokryv / pedosféra. Vlastnosti půdy, půdní typy - zonální, azonální, intrazonální. Půdní kombinace, půdní mapy. Terénní a laboratorní studium půd, půda jako přírodní zdroj, půdní služby.
5. Biota
- 5.1. biogeochemické cykly, biocenózy - látkové a energetické toky v ekosystémech, potravní řetězce, primární a sekundární produkce, detritické procesy. Populace a společenstva, producenti-konzumenti- rozkladači. Modely ekosystémů.
- 5.2. biomy na kontinentech, vegetace a fauna. Šířkové pásy a pásma, poledníkové sektory, zóny, výškové stupně. Tematické mapy biomů a výškových stupňů na Zemi.
- 5.3. Mořská biota, hloubkové stupně, mořský plankton, nekton, bentos, hydrotermální průduchy. Mapy, obrazová dokumentace, nákresy.
6. Fyzickogeografická prostoralizace: komponentní a kompozitní prostorové jednotky
- 6.1. Složkové sféry/obaly - litosféra-pedosféra-hydrosphere-biosféra-atmosféra
- 6.2. Přírodní globiony (Milkov- varianty krajinné sféry): terestrické, hydroterestrické, glaciálně-terestrické, mořské glaciální, šelfové, mořské/oceánské epipelagické, bathyální, abysální, hadální
- 6.3. koncentrické polární vrchlíky/čapky, pásy, pásma, sektory, jádra
- 6.4. FG regiony, chory, topochory, topy. Kontinentální výškové a mořské/oceánské hloubkové stupně
- 6.5. Přírodní krajinné ekosystémy, jejich trvalá udržitelnost, resilience, zranitelnost, živelné pohromy, rizika, ohrožení, ekosystémové služby

Viz ppt: Základy FG

B Ekumena: svět lidí prostorově.

Ba Ekumena: svět lidí prostorově

Geografický/pozemský prostor, prostoralizace a prostorovost

→ Klíčové geografické termíny:

- ✓ poloha – umístění, postavení, propojení
- ✓ směr a vzdálenost
- ✓ velikost a měřítko
- ✓ atributy/vlastnosti
- ✓ hustota, rozptyl, uspořádání/pattern
- ✓ procesy tvarující pozemský prostor
- ✓ procesní uspořádání bodů, linií/sítí, povrchů, objektů = prostorovosti

→ Země/Svět v prostorových termínech. Data, mapy, souřadnice, GIS.

Humánní systémy a prostorové interakce – komplementarita, transferabilita, intervenující příležitosti. Vzdálenostní omezování, gravitační koncept, potenciál, pohyb.

→ Lidské prostorové chování – individuální akční prostor, obezřetnost, bezpečí a bezpečnost, tyranie času, vzdálenost a lidské interakce, akumulace informace – znát?vědět? mobilita. Environmentální percepce a imaginace, mentální a kognitivní mapy.

→ Rozvoj, trvalá udržitelnost a bezpečnost:

- ✓ ekonomické míry rozvoje – HDP/HNP, energetická spotřeba, difuze technologií
- ✓ životní úroveň, životní styl, chudoba, bída, podvýživa
- ✓ nesevoboda, války, terorismus, role pohlaví
- ✓ neekonomické míry rozvoje – vzdělávání, veřejné služby, zdraví
- ✓ trvale udržitelný rozvoj - Millennium Ecosystem Assessment, CICES

Prostorovosti:

→ Místa:

- ✓ topo-chorická/site-situation prostorovost, lokusy, lokály, poloha/umístění
- ✓ domov, sídliště/čtvrť, společenství/komunita, osobní a sdílená zkušenost, oni a my, identity a difference
- ✓ "Place in humanistic geography is more than a point or dot, a name or a locality: it has meaning. There is a "sense of place" an identity, a personality, according to some authors. This means

that values can be attributed to place

(<http://www.hypergeo.eu/spip.php?article440>)

- Území/teritoria – základní procesní jednotky prostorové heterogenity, lidská identifikace a odstup, síly a moc
- Krajiny/životní prostředí – interaktivní kompozitní přírodní, přírodně-kulturní, kulturní prostory. Dopady lidských činností na přírodní systémy a na lidské zdraví. Využití země a krajinný pokryv, odlesňování, desertifikace, eroze půdy, pokles biodiverzity, klimatická změna, odpad, nemoci, znečišťování, rabování přírodních zdrojů včetně oceánů
- Regiony – integrativní/synchorické přírodní nebo lidské prostory. Uzlové/spádové, stejnosměrné a lidové typy regionů. Administrativní regiony, administrace/správa území, vývoj a rozvoj regionů, regiony jako modulátory, synergetické prostory, městské, metropolitní regiony
- Lidské globiony – realms podle deBlijje. Globalizace a glocalizace, globální témata, nebo problémy? Nadnárodní společnosti, mezinárodní bankovníctví, finanční podvody a krize. Historie od počátečních civilizací, kulturních království, kolonialismus a postkolonialismus.
- Země/Svět jako celek. Příklad: globální summit OSN 25.9.2015. Mezinárodní vztahy, společenství, organizace, pakty, smlouvy, konference, sport, lidské kontakty.

Bb ekumena – svět lidí

Prostor: absolutní, relativní a relační; percepční, imaginativní a normativní; třetíprostor (E.Soja): vnímaný, chápaný a žitý. Reprezentace prostoru a prostory reprezentací, prostorové praktiky. Jak zakoušíme svět a jak mu rozumíme. Topy a chóry, stanoviště a situace, místo. Prostor, prostoralizace a prostorovost: jak jsou složky distribuovány a jak vzájemně závisí na jejich prostorovém nastavení. Fyzická a sociální prostorovost (italský seriál s komisařem Montalbánem).

1. Obyvatelstvo

1.1. Světová demografie a obyvatelstvo, prostoralizace a hustota, populační struktura, dynamika a změny, porodnost a úmrtnost, věkové pyramidy, přirozený přírůstek/úbytek. Demografický přechod – 5 fází populačního vývoje lidstva a jeho reflexe, Malthus a jeho kritici – Esther Boserup/ová, následně W.Rostow: stádia ekonomického růstu. Migrace: push-pull princip, vynucená, zdráhavá a dobrovolná migrace, její zvládnutí. Současná stříbrná planeta a populační výhledy. Diaspora.

1.2. Osídlení – raná stádia, hydraulické společnosti, funkce sídel, urbánní a rurální osídlení.

2. Urbánně-rurální nexus: hyperurán-urbán-suburbán-rurál-subrurál/rurbán-hyperrurál.

2.1. Urbanizace/urbanita: megacities a metropolizační sdružování, globální města, povaha měst, funkce – od řemesel a obchodu k průmyslu,

službám, finančnictví. Urbánní osídlení – hierarchie, řádovost, střediska, zasíťovaná města. Uvnitř města – urbánní využití země, sociální prostorovost, suburbanizace, světová urbánní diverzita. Od urbanizace ke kontraurbanizaci, nerovnosti – uzavřená společenství, ghetta bídy, gentrifikace, půdní vestavby

- 2.2. Rurální/venkovský prostor – ruralita: geografická imaginace venkova, osídlení, využití země, komodifikace venkova, funkce – zemědělství, těžba, vodní zdroje, ochrana, skládky odpadu, vojenské výcvikové prostory, lesnictví, rekreace, doprava, osídlení. Rurbanizace, stírání rozdílů mezi městem a venkovem, rurální praktiky, politika.
3. Kulturní rozmanitost/prostorizace světa: hlavní světové kultury, jejich (ne)souměřitelnost? Složky ideologické, technologické, společenské, procesy kulturní změny – inovace, difuze, akulturace, transfer, asimilace, rezistence ke změnám, kulturní/politická ekologie, posvátná místa, kulturní krajiny, kulturní politika, pohlaví, moc, identity a difference, etnicita, jazyky a náboženství, světonázory, multikulturalita a transkulturalita. Životní styl/způsob.
4. Živobytí a ekonomie: samozásobitelství, tržní a plánované ekonomiky, mezinárodní obchodní proudy/toky, světové měnové trhy, světový kapitál. Koncept ekonomického růstu/rozvoje, kritéria pro měření, stádia ekonomického růstu (Rostow). Rozvinuté a rozvojové země, nově industrializované, emergentní ekonomiky, BRICS. Cestování, peněžní toky, nerovný vývoj/rozvoj/růst, energie, výživa, potravní zdroje.
 - 4.1. Primární aktivity – zemědělství a zásobení potravinami, extenzivní a intenzivní zemědělství, environmentální/kulturní/ekonomické faktory působící na zemědělství. Extenzivní samozásobitelství – kočovné, stěhovavé. Intenzivní samozásobitelství, urbánní, expanzivní – nově obdělávaná půda, zvyšování výnosů. Světové rozšíření zemědělských typů, rozvoj. Zelená revoluce, komerční zemědělství – kontrola produkce, prostorové modely, intenzivní zemědělské podnikání, extenzivní tržní zemědělství, speciální plodiny a produkty, rybolov, lesnictví, kožešiny, těžba: rudy a nerudní položky, minerální paliva, obnovitelné energie.
 - 4.2. Sekundární aktivity: zpracovatelský průmysl, stavebnictví, výroba energie. Umisťování průmyslu/průmyslové lokace – lokalizační faktory, proměny rozmístění, energie a suroviny, světoví producenti a konzumenti energie, obchod, energetické zdroje. Práce, trh, doprava, aglomerační ekonomika, včasné dodávky, flexibilní produkce, komparativní výhody, dodavatelé, relokace výroby, nadnárodní společnosti, globální průmyslové trendy, high-tech, difuze technologií. Světová prostorizace průmyslu, trendy změn, prostorizace high-tech.
 - 4.3. Doprava – typy, environmentální dopady, dopravní trasy a sítě, mezinárodní přeprava

- 4.4. Služby – terciérní aktivity: maloobchod, finanční instituce a úřady.
Velkoobchod, osobní a profesionální služby. Volný čas a turismus.
Kvarténární aktivity – informatika, výzkum, management. Kvinténární aktivity – výkonní rozhodovatelé.
- 5. Politická prostoralizace světa
 - 5.1. Státní suverenita, geopolitika, mezinárodní hranice a změna typů vlád, staré a nové demokracie, vlády jedné strany, vojenské vlády, teokracie, absolutní monarchie, koloniální svět, studená válka, post-koloniální a post-sovětský svět. Enklávy a exklávy, iredentismus, mezinárodní vztahy a konflikty, války a mír, nacionalismus
 - 5.2. Občanství a vládnutí

Literatura:

Především Toušek, V., Kunc, J., Vystoupil, J. a kol. (2008): Ekonomická a sociální geografie. Plzeň, Vyd. a nakl. Aleš Čeněk, s.r.o., 411 s.

C - REGIONY: Regionální geografie

Koncept regionu – prostorovostní celostní integrace, soubor míst

Místo – dějiště sociálních vztahů

Krajina – prostorovostní složková interakce

Území – mocenská prostorovost (vlastníci, správa...)

Proces vymezování regionů = regionalizace (prostoralizace na regionální úrovni: mezi lokální a globální, původní přístup - pravidla: Grigg, 1967), regionální taxonomie = intelektuální operace s regiony. Regiony složkové a složené/kompletní (dříve: komplexní) – jak FG, tak HG.

0. Regionální osnova:

- 0.1 klasika, tradiční: poloha, povrch, podnebí, vodstvo.....obyvatelstvo, sídla, průmysl, zemědělství..... obchod, vnější vztahy
- 0.2 Claval P. (1998): An Introduction to Regional Geography. Oxford: Blackwell publ., 299 s.....
 - 1. Vývoj studia regionů
 - a. Herodotova Odyssea, topos/chór
 - b. Oikumene - Eratosthenes, Ptolemaios –kartografie
 - c. Osvícenství – Jefferson, Humboldt
 - d. Klasické období – Reclus, de la Blache
 - e. R. Brunet - choréme - Géographie Universelle
 - f. Pred, Harvey, Gregory, Jameson, Entrikin, Cooke
 - 2. Regionální přístup
 - a. Přírodní regiony

- b. Ekonomické regiony
 - c. Metropolitní regiony
 - d. Kulturní regiony, region jako žitý svět (vernacular)
- 3. Metody regionalizace
 - a. Individuální mapování
 - b. Systematické mapování
 - c. Mapy jako nástroj regionalizace
 - d. Polarizované regiony
 - e. Regionalizace jako klasifikace
- 4. Ekologické základy RG
- 5. Ekonomické základy RG
- 6. Sociální a kulturní dimenze RG
- 7. Regionální vědomí a identita
- 8. Region a politický život
- 9. Vývoj forem regionální organizace
 - a. Společnosti bez státu
 - b. Tradiční společnosti
 - c. Od průmyslové revoluce
 - d. Globalizace a nový územní řád (viz R.Bone)

0.3 Výstižná

profil regionu – výstižné charakteristiky rozlišující znaky/vlastnosti běžné, zvláštní, jedinečné

0.4. akční osnovy

0.4. ESPECT – ekonomie, společnost, politika, ekologie/environment, kultura, technologie (Hynek, Hynek, 2007)

0.4.1 Labounková V. et al. (2009): Metodická příručka pro zpracování strategických rozvojových dokumentů mikroregionů. Praha, Brno: MMR, ÚÚR, 52 s.

Pořízení SRD (strategického rozvojového dokumentu) mikroregionu
Analytická část

I.1. Situační analýza mikroregionu (profil mikroregionu)

I.1.1. Struktura profilu mikroregionu

I.1.2. Utříděné analytické informace charakterizující mikroregion je vhodné z hlediska jejich dalšího použití strukturovat do následujících kapitol:

A. Identifikace regionu –

poloha a základní geografická charakteristika mikroregionu. Informace o zásadách jeho fungování vycházejících ze stanov mikroregionu.

B. Charakteristika území:

a) obyvatelstvo a sídla,

- b) trh práce,
- c) doprava,
- d) ekonomická situace mikroregionu a struktura ekonomiky mikroregionu,
- e) komerční služby a maloobchodní sféra,
- f) nestátní neziskový sektor,
- g) sociální a občanská vybavenost,
- h) těžba nerostných surovin, průmyslová výroba a stavebnictví,
- i) zemědělství a lesnictví,
- j) řemesla a jiné drobné podnikatelské aktivity, inovace,
- k) technická infrastruktura (elektroenergetika, plynárenství, teplárenství, dálkovody, telekomunikace, vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu, odpadové hospodářství, vodní hospodářství, ochrana před povodněmi a živelními pohromami),
- l) rekreace a cestovní ruch,
- m) kultura a ochrana kulturních památek, společenské a sportovní aktivity,
- n) ekologická situace a ochrana životního prostředí.

C. Širší vztahy mikroregionu:

- a) vnější vazby mikroregionu na regionální a nadregionální úrovni, příhraniční spolupráce,
- b) vyhodnocení stávajících dokumentů, které mají vztah k území mikroregionu,
- c) vyhodnocení návaznosti na strategické dokumenty rozvoje kraje a sousedních mikroregionů.

D. Aktéři regionálního rozvoje v mikroregionu

E. ÚPD obcí a kraje

F. Závěry situační analýzy – stručné shrnutí všech poznatků analýzy.

Každá z uvedených částí A-F by měla mít zpracovaný dílčí závěr v bodech, neboť

právě závěry z jednotlivých částí situační analýzy budou podkladem pro zpracování

SWOT analýzy. Textová část situační analýzy by měla být doplněna odpovídajícími

grafy a kartogramy.

II. SWOT analýza

III. Návrhová část

III.1. Stanovení vize rozvoje mikroregionu

III.2. Formulování cílů rozvoje a priorit v časovém horizontu

III.3. Rozvojové projekty.

IV. Akční plán

V. Zpracování finančního rámce

VI. Realizace a monitoring SRD mikroregionu

0.4.2. Mikroregionální osnova (Mikroregion Svitavsko, 2004):

1. Úvod
2. Souhrnná textová část analýzy mikroregionu
 - 2.1. Analýza mikroregionu
 - 2.1.1. Charakteristika mikroregionu
 - 2.1.2. Záměry vyplývající z ÚPD (urbanistická studie, územní plán)
 - 2.1.3. Základní typy veřejně prospěšných staveb v ÚPD obcí
 - 2.1.4. Náměty obcí na spolupráci v rámci mikroregionu
 - 2.1.5. SWOT analýza
3. Programová část
 - 3.1. Vize
 - 3.2. Prioritní zájmy (domains) rozvoje
 - 3.2.1. Rozvoj cestovního ruchu
 - 3.2.2. Ochrana životního prostředí
 - 3.2.3. Zajištění sociálních a zdravotních služeb v obcích
 - 3.2.4. Vzdělávání a využití volného času
 - 3.2.5. Ekonomický rozvoj
 - 3.2.6. Rozvoj venkova a zemědělství
 - 3.3. Implementace, monitoring a hodnocení realizace strategického plánu
4. Souhrn projektů a projektových záměrů obcí
5. Grafická část analýzy mikroregionu

0.4.4 a ještě další:

Program rozvoje kraje:

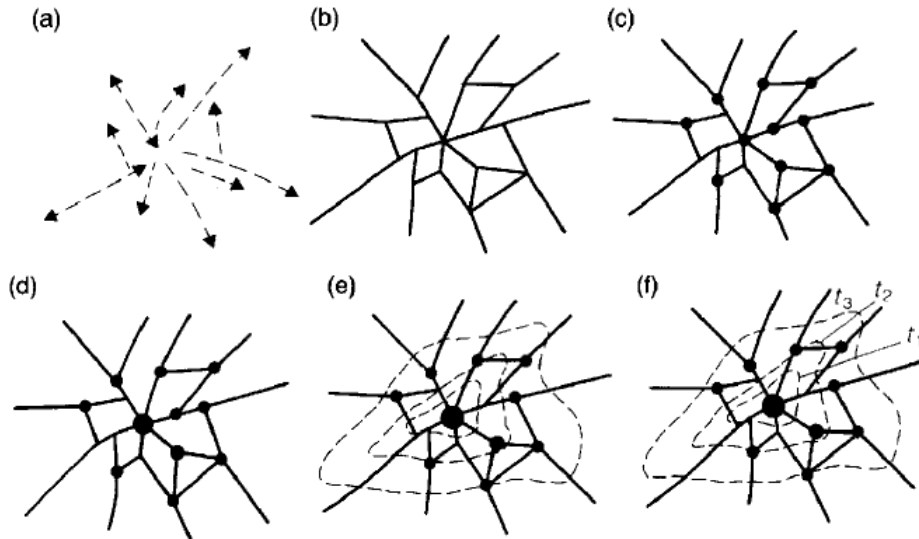
1. Poloha
2. Obyvatelstvo a sídelní struktura
3. Bydlení a domácnosti
4. Dopravní infrastruktura
5. Technická infrastruktura
6. Hospodářství
7. Trh práce
8. Vzdělávací, zdravotnická, sociální a kulturní infrastruktura
9. Životní prostředí
10. Rekreace a cestovní ruch

SWOT analýza

11. Prioritní oblast 1: Konkurenceschopná ekonomika a zaměstnanost
12. Prioritní oblast 2: Kvalitní a dostupné veřejné služby
13. Prioritní oblast 3: Moderní infrastruktura a mobilita
14. Prioritní oblast 4: Zdravé životní prostředí a udržitelný venkov

15. Prioritní oblast 5: Atraktivní kulturní a historické dědictví a cestovní ruch

0.5 Grafický Haggettův koncept lokalizace jako univerzální základ:

Locational analysis Stages in the analysis of nodal regional systems: (a) interaction: (b) networks: (c) nodes: (d) hierarchies: (e) surface: (f) diffusion (Haggett et al., 1977)

0.6. Hampl (2001, 286) odlišuje podle hlediska vývojové složitosti integrální společenský systém od systémů přírodních a na úrovni druhé rozlišuje v jeho rámci tři základní subsystémy/struktury podle hlediska komplexity:

1. Lidský druh jakožto soubor biosociálních elementů, který je obdobně jako přírodní druhové soubory elementů relativně homogenní: geneticky podmíněná vysoká podobnost lidí jak z hlediska biologických a demografických znaků, tak i z hlediska potenciálu sociálního nebo ekonomického uplatnění.

2. Sociální, resp. sociální systém v obvyklém pojetí, tj. soubor nejen samotných lidí, ale i jejich vzájemných vztahů vytvářejících sociální organizaci. Ta je vyjádřena různými strukturami mocenskými, socioprofesionálními apod. Tyto struktury jsou obvykle hierarchicky uspořádané, takže dochází k narušení, resp. k potlačení druhové homogenity lidí: lidé jsou relativně rovnocenní, ale jejich pozice ve společnosti je diferencovaná.

3. Sociogeografický, resp. geosociální systém, který obsahuje jak soubor lidí, tak jejich vzájemných vztahů, který se však formuje v první řadě na základě vztahů lidí a společnosti a jejich vnějšího přírodního prostředí. Geografická organizace společnosti je tedy komplexněji podmíněna než vnitřní organizace společnosti, je primárně výsledkem interakce společnosti a přírody. Zahrnuje tudíž struktury jako je systém osídlení, využití země/ploch apod.

Charakteristické je přitom výjimečně nerovnoměrné geografické rozmístění společenských (ale i přírodních) jevů.

Hierarchizace sociogeografických systémů je tak jejich všeobecným a pronikavě

vyvinutým znakem, i když ne vždy jde o hierarchii v úzkém (společenském) slova smyslu: hierarchie systému sídel je samozřejmě založena také na principech podřízenosti/nadřízenosti, avšak řada přírodními podmínkami podmíněných diferenciací/hierarchizací je pasivního —vnějšími poměry určeného typu.

Můžeme se podívat na přírodní elementy uváděné M.Hamplm jinou optikou – pomocí metafory sendviče (viz Dešifrák):

lidské stavby v krajině
příroda využívaná lidmi
živé složky přírodní krajiny
oživené složky přírodní krajiny
plynné a kapalné složky přírodní krajiny
reliéf jako převaděč toku látek a energií
horniny/zeminy/nerosty – pevné složky přírodní krajiny
geotermální a solární energie

Geografické regiony

- 1.0 jejich vymezení, síť regionů, regionální analýza, analogie, regiony jako modulátory (Haggett). Paasi: institucionalizace. Státy jako regiony, ORP jako regiony? Fyzickogeografické regiony – Země: FGAM (1964), Kotljakov (1998), Demek, Quitt, Raušer (1975), Hromádka (1968). Humánně-geografické a socioekonomické regiony, regiony kulturní, regiony administrativní: Hampl (2003, 2005, 2010), Ivanička (1983) de Blij, H., Muller, P., Nijman, J. (2014), Grigg (1967), Haggett (1990, 2001), Lauko, Kasala (2009), Hynek (září 2015, předmět Z7011 Geografické kurikulum) - prostorová integrace/komponentní a kompozitní jako prostoralizace na prostorové úrovni mezi topickou a globální, souvztažná s úrovní chorickou. ORP a mikroregiony. Mega/makro/mezo/mikro regiony.
- 1.1. Nodální/vektorové regiony/nodalita, uzly-jádra, metropolitní regiony, hubs, urban centres, twin cities. Prostorové interakce: komplementarita/doplňkovost, gravitační koncept (Reilly), přenositelnost/transferabilita, intervenující příležitosti, vzdálenostní efekt (Reilly's break point), překonávání prostoru, komunikace, upřednostňování pohybu/mobilita.
- 1.2. Stejnorodé/skalární regiony – složkové/komponentní a složené/kompozitní/agregované. Výrobní: produkce-distribuce-směna-užití/spotřeba jako jejich segmenty. Podle využití země, stejnorodé prostorovosti
- 1.3 Krajové/vernacular – kulturní, podle nářečí, lidově označené, domorodé
- 1.4 Administrativně-politické regiony. Tradiční osnova regionální analýzy – poloha, povrch, podnebí, vodstvo, půdy, biota, nerostné suroviny, obyvatelstvo a sídla, průmysl, zemědělství, doprava, služby, vnější

vztahy.... Jiné osnovy: Claval, 1998, Hynek – ESPECT (Hynek, A., Hynek, N. 2005)

- 1.5 Regionální síť – sídelní systémy, Kohl (1850), Christaller (1933), Lösch (1939), Perroux (1955), Isard (1956), Krugman (1991). Transformace sítí, jádro a hierarchie, centrum/semiperiferie/periferie, stuhový vývoj. Nový polycentrický vývoj – ESPON.
- 1.6 Povrchy: městské územní plány, cenové mapy, využití země, plánování využití země a regionální plánování/prostorové plánování. Povrchové modely urbánního a rurálního vývoje/rozvoje/změn (von Thünen, 1826). Funkční zóny, zónování, lokace/allokace, náklady/užitek, průmyslové zóny/regiony/linie/osy. Hypermarkety, jejich umístění a působnost, druhé bydlení – chataření a chalupaření.
- 1.7 Prostorová difuze: typy vln, Hägerstrandův model a jeho modifikace, odpor k difuzi, hranice a bariéry/překážky – (ne)propustnost, příklady difuzí, šíření chorob (mor, Ebola...), endogenní zdroje difuze
- 1.8 Teritoriální/akvatoriální napětí: teritorialita živočišná a lidská, kolonizace prostoru,
 - gravitační tržní teritorialita. Stát (svrchovanost, hranice) jako region, dostředivé a odstředivé síly v identitě státu, státní hranice, vnější a vnitřní tlaky, konflikty, menšiny, volební obvody – gerrymandering, vícestupňová státní správa, mezinárodní koalice, prostorový imperialismus, akvatoriální problémy, hranice jako filtry, stabilita hranic (?)
- 1.9. Regionální nerovnosti/disparity: bohaté a chudé regiony, vývoj rozdílů, Myrdalův model kumulativních příčin, Rostow-Taaffe model, Friedmannův model jádro-periferie, Kondratjevovy dlouhé vlny, Lorenzova křivka (letní škola 2009), indikátory blahobytu, environmentální indikátory (mžp, cenia)
- 1.10. Regionální růst/rozvoj/vývoj – intervenční nástroje regionální politiky, růstové póly, strategický ústup, regionální plánování. Blažek, J. Uhlíř D. (2011) – teorie regionálního rozvoje. Víturka M. (2011): Integrační teorie udržitelného regionálního rozvoje – představení a aplikace
 - 1.10.1. Rozvojové programy a projekty: regionální analýza - česká praxe dle metodiky EU pro kraje:
 - 1.10.2. regionální analýzu přírodních a ekologických podmínek území,
 - 1.10.2.1. regionální analýzu obyvatelstva, osídlení a sociálních podmínek,
 - 1.10.2.2. regionální analýzu ekonomických podmínek, dopravní a technické infrastruktury,
 - 1.10.2.3. analýzu regionálních vazeb a procesů.
- Mikroregionální rozvoj – viz metodiky. Regionální udržitelný rozvoj ČR – viz příl.
- 1.11. Globalizace-regionalizace-glokalizace:
 - 1.11.1. prostorová komprese, globální vesnice, nadnárodní korporace, stát jako korporace, globální posun/shift (Dicken, 2007)

- 1.11.2. (post)washingtonský konsenzus, růst globálních měst jako finančních center/hubs,
- 1.12. Státy světa – skupiny zemí, mezinárodní organizace, pakty, mezinárodní vztahy
- 1.13. OSN: globální cíle 25.9.2015 (viz Ekumena)
2. Česká republika (část viz výše)
- 2.9. Poloha – umístění, postavení, propojení
- 2.10. Příroda – reliéf (morfo-struktury-sкульптуры), klimatické regiony (2x Quittovo mezoklima), povodí a vodní toky, půdní pokryv, bioregiony, FG regiony
- 2.11. Sídlní prostoralizace, obyvatelstvo
- 2.12. Využití země, kulturní krajina a její správa, území, průmysl, zemědělství/lesnictví, služby infrastrukturní, např. doprava, služby sociální – prostoralizace
- 2.13. Česká ekonomika, HDP, HNP, FDI, zahraniční obchod, maloobchod, strukturální fondy EU, SROPy,
- 2.14. Regionální rozvoj, trvalá udržitelnost:
 - 2.14.1. národní strategický rámec ČR 2007-2013
 - 2.14.2. národní rozvojový plán ČR 2007- 2013
 - 2.14.3. návrh strategie udržitelného rozvoje ČR
 - 2.14.4. strategie regionálního rozvoje ČR
 - 2.14.5. kraje ČR, jejich strategie a programy rozvoje
 - 2.14.6. územní agenda EU, územní plánování v ČR
3. Svět – globiony/realms a jejich regiony, podle : de Blij, H., Muller,P., Nijman, J.(2014) Geography: Realms, Regions, and Concepts, 16th ed. Hoboken: Wiley, 656 pp

Literatura:

- Blažek J., Uhlíř D. (2011): Teorie regionálního rozvoje. Praha, Karolinum, 344 s.
- Claval P.(1998): An Introduction to Regional Geography. Oxford, Blackwell, 299 s.
- de Blij, H., Muller,P., Nijman, J.(2014) Geography: Realms, Regions, and Concepts, 16th ed. Hoboken: Wiley, 656 pp.
- Demek J., Quitt E., Raušer J. (1975): Fyzickogeografické regiony ČR, měř. 1:500 000. Brno, Geografický ústav ČSAV.
- Dicken P. (2011): Global Shift. Mapping the Changing Contours of the World Economy. New York,London, The Guilford Press, 607 s.
- Grigg, D. (1967): Regions, models and classes. In: Chorley R., Haggett P., eds.: Models in Geography. The Second Madingley Lectures. London, Methuen, p. 461-510., 816 pp.

- Haggett P. (2001): *Geography. A Global Synthesis*, 4th ed. Upper Saddle River, Prentice Hall, 864 s.
- Haggett P. (1990): *The Geographer's Art*. Oxford, Basil Blackwell, 219 s.
- HAMPL, M. (2010): Regionální diferenciacce společnosti: obecné typy vývojových procesů. *Geografie*, 115, 1, 1-20.
- HAMPL, M. (2005): *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 147 s.
- HAMPL, M. (2003): Diferenciacce a zvraty regionálního vývoje Karlovarska: unikátní případ nebo obecný vzor?. *Geografie*, 108, č. 3, s. 173–190.
- HROMÁDKA, J. (1968): Přírodní oblasti. In: *Československá vlastivěda, díl I Příroda*, svazek 1, ed. J. Macek, Praha, Orbis, s. 671–784
- HYNEK A. (2011): Geografie, geograficita – prostorovosti. In: H.Svobodová, ed. *Prostorovosti: místa, území, krajiny, regiony, globiony*, Sborník příspěvků z konference, GaREP, Brno, s.6-50
- HYNEK A. (2009): Prostorovosti: místa, krajiny, regiony. *Acta Geographica Universitatis Comenianae* No. 53, 2009, pp. 123-132. Univerzita Komenského v Bratislave
- HYNEK, A., TRÁVNÍČEK, J.(2013): Environmental Targets and Measures in the Strategies and Programmes of Regional Development in the Czech Republic. *Global Journal of Human Social Science Geography, Geo-Sciences, Environmental Disaster Management*, 2013, roč. 13, č. 5, s. 1-11.
- HYNEK A., HYNEK N. (2005): The politics of Landscape: Spatiality, Sustainability, Security. X.International Conference on 'Culture and Environment' "Who Makes The Landscape" The most Important Questions of Landscape Ecology. UNESCO-Chair for Ecological Awareness and Sustainable Development of the Faculty of Ecology and Environmental Sciences TU Zvolen in Banská Štiavnica, September 7th-9th , 2005. (Power Point Presentation)
- IVANIČKA K. (1983): *Základy teorie a metodologie socioekonomickej geografie*. Bratislava, SPN, 448 s.
- KOTLJAKOV V.M., ved.editor (1998): *Resources and Environment. World Atlas. Priroda i resursy Zemli*. Institut of Geography, Russian Academy of Sciences and Ed.Hölzel, Vienna, 1st ed., 2 sv., 190 s.
- LABOUNKOVÁ V. et al.(2009): *Metodická příručka pro zpracování strategických rozvojových dokumentů mikroregionů*. Praha, Brno: MMR, ÚÚR, 52 s.
- LAUKO V., KASALA K. (2009): *Teória a metodológia regionálnej geografie*. Bratislava, Kartprint, 54 s.
- VITURKA M. (2011): Integrační teorie udržitelného regionálního rozvoje – představení a aplikace. *Politická ekonomie*, 6, 794-809.